

El flamenc, entre el populisme i el rigor

La imatge folclòrica que dóna la Feria de Abril de tot el que sona a andalús ha estat molt aplaudida pels sectors polítics i els mitjans de comunicació. Aquest consens contrasta amb la poca atenció que dediquen a la gent que intenta dignificar el flamenc.

Jordi Pujol i Francisco García Prieto a la Feria de Abril de Santa Coloma en la passada edició. Les administracions han subvencionat la fira amb més de 70 milions de pessetes.

Només poques setmanes separen dues manifestacions d'arrels andaluses en terres catalanes, la Feria de Abril de Santa Coloma de Gramenet i el Festival de Flamenc de Ciutat Vella a Barcelona. Tot i la proximitat temporal, però, la distància entre tots dos esdeveniments pel que fa al concepte de la música andalusa és abismal. Un es basa en el folclore més popular i simple d'Andalusia, un altre cerca la dignificació i el rigor del flamenc, també d'arrels andaluses.

El passat 25 d'abril es va inaugurar la 26a edició de la Feria de Abril de Santa Coloma de Gramenet amb l'aixecament d'una torre humana de la colla castellera d'aquesta ciutat i l'encesa de les 150.000 bombetes del recinte de Can Zam. Durant deu dies, segons fonts de l'organització, més de 3 milions de persones han passejat per la fira, entre les quals una bona corrua de polítics de tots els colors, inclosos un ministre, uns quants consellers, alcaldes i l'alcaldeessa de la ciutat. El consens és total al voltant de la identitat pròpia de la fira, en record nostàlgic de la terra andalusa, amb el valor afegit que el seu referent, la Feria de Abril de Sevilla, és molt jerarquitzada i en canvi la de Santa Coloma és absolutament popular i oberta a tothom. Els organitzadors de l'acte, la Federació d'Entitats Culturals Andaluses a Catalunya (FECAC), remarquen la germanor que regna aquests dies entre els catalans, hagin nascut on sigui, la integració

que això representa i el record de les tradicions i cultura andalusa. En aquest sentit, però, un dels aspectes més criticats ha estat la desproporció que hi ha, sobretot en els darrers anys des que la Feria s'ha instal·lat a Santa Coloma, entre el suport que hi donen les institucions i el que d'altra banda dediquen al flamenc.

Subvencionar discoteques.

Lluís Cabrera és el director del Taller de Músics de Barcelona, centre musical conegut i prestigiós principalment pels estudis de jazz que s'hi poden fer. A més, però, el Taller de Músics ha estat un dels principals focus de difusió del flamenc fet a Catalunya i un dels més reconeguts arreu. Ha donat suport a figures, com Mayte Martín i Miguel Poveda. En aquesta línia, del 26 de maig al 13 de juny el Taller organitza el IV Festival de Flamenco de Ciutat Vella, amb La Tolea, Pedro Javier González, Miguel Toleo i altres artistes. La concepció del flamenc d'aquest festival serà, però, molt diferent de la que es dona a la Feria de Abril, i apostarà pel rigor i la dignificació. Aquests adjectius, segons Cabrera, no apareixen enlloc de la Feria de Abril; és més, assegura que el flamenc en surt perjudicat ja que se'n dona una imatge global folclòrica i popularista. "A la Feria de Abril no hi ha cap actuació de flamenc, cap ni una, són tot *karaokes*. A les barraques endollen el tocadiscs i ballen, em sembla bé, però jo no he vist a cap lloc de Catalunya on la gent balli sardanes amb un tocadiscs, hi ha la cobla que toca en directe. Així doncs per què no es potencien a la Feria les actuacions en viu, que és una de les coses que justificaria que les institucions els donessin diners per a aquestes actuacions? Mentrestant és com si subvencionessin discoteques", manifesta Lluís Cabrera. De fet, en la Feria de Santa Coloma a més de ballar al so de la música enllaunada, també hi ha algunes actuacions en directe, però sempre d'amateurs de les penyes flamenques, és a dir gratuïtes. Això sorprèn sobretot si

es té en compte que el Centre de Cultura Tradicional i Popular, dependent de la Conselleria de Cultura, hi destina uns quants milions per a la contractació d'artistes.

Això, però, no ha estat sempre així, quan la Feria es feia a Barberà del Vallès, fins l'any 1995, l'ajuntament de la ciutat s'havia preocupat per contractar professionals com Mayte Martín, amb gran èxit de públic. Per Cabrera la causa d'aquest oblit és molt clara: "als dirigents de la FECAC no els agrada el flamenc, i si a més les subvencions cauen igual posant-hi amateurs, per què contractar professionals?".

Rafael Morales, responsable de flamenc de la FECAC, discrepa de la necessària professionalització dels artistes que actuen a la Feria. "És cert que els professio-

"No hi ha lloc per als professionals a Can Zam, però és que la Feria tampoc és per a ells, es fa perquè el poble es diverteixi."

nals a Can Zam no hi tenen massa lloc, però és que la Feria de Abril tampoc és per a ells, més aviat es fa perquè el poble es diverteixi, mengi i begui els seus vinets", respon Morales. Coincidint a separar el flamenc de la fira també respon el delegat de la Junta d'Andalusia a Catalunya, Pablo Martínez, "no té sentit que hi hagi flamenc a la Feria, ja que aquesta és una manifestació folclòrica. És cert que avui dia a qualsevol cosa li diuen flamenc, però en tot cas això deu ser un desconeixement dels assistents", i afegeix: "el flamenc s'ha de fer en teatres i llocs on es pugui escoltar i veure amb atenció, i no

enmig d'un guirigall de gent, soroll i festa".

Mantenir el gueto. Sigui quin sigui el paper reservat al flamenc dins la fira, Morales vol deixar clar que la Feria de Santa Coloma "afavoreix al coneixement d'Andalusia", i afegeix: "la gent hi aprèn a ballar sevillanes, i això també és art. No és tracta d'un camp clos cultural, sinó d'una recuperació de la cultura andalusa que surt de manera espontània, no intencionada".

Aquesta manera de reviu la cultura andalusa, també és criticada per gent com Cabrera, perquè "només serveix per a potenciar els guetos, especialment el gueto del cervell, que és el més perillós de tots". Per això, el fet que la fira rebí el suport que rep de polítics i administracions, uns 70 milions de pessetes en subvencions, desconcerta el director del Taller de Músics: "la convivència no la munten les cúpules polítiques, ni es fa barrejant sardanes amb sevillanes", i afegeix: "no entenc els dirigents polítics catalans, no sé què els preocupa, però si l'erari públic ha de pagar grups de pressió com els que organitzen la Feria de Abril, perquè aquests senyors és molt possible que tinguin

La 'bailaora' Carmen Amaya, gitana catalana nascuda al barri barceloní del Somorrostro. És considerada per molts com una de les mestres de la dansa contemporània flamenca d'aquest segle.

Miguel Poveda. És un dels principals valors del flamenc fet des de Catalunya.

al davant el poder de trencar la convivència a Catalunya, doncs que ens diguin clarament que és per això, però que no ens diguin que la Feria és la festa de la tolerància, la convivència dels dos pobles, etc.”.

Cabrera, però, també ataca l'aval que donen a la Feria no solament els partits polítics i les administracions: “no entenc per què part de la intel·lectualitat catalana i els mitjans de comunicació han prestat tanta atenció a una història que no coneixen. Intueixo que es

tracta d'un cert modernisme o esnobisme el fet d'avaluar una certa ignorància, una certa cultura del que és xaró, i això no va enlloc”. Contra tot això, Cabrera recorda que ell també va arribar a Catalunya l'any 1964, procedent d'Andalusia, i que, com ell, molts es van preocupar de conèixer el lloc on anaven a parar i d'integrar-s'hi.

Cabrera: “No entenc per què part de la intel·lectualitat catalana ha donat tant de suport a una història que no coneixen.”

Tot al mateix sac. El fet que es potenciï tant una manifestació d'arrel andalusa en perjudici d'altres, com el flamenc de qualitat, ha fet que sovint es posi erròniament tot al mateix sac. Els especialistes, com Lluís Cabrera, ja fa temps que estan preocupats: “es barreja tot com una cosa folclòrica, de pandereta, de diversió i prou, com una cosa simple, quan el flamenc és molt complicat, rítmicament és de les músiques més complicades que hi ha i harmònicament s'ha desenvol-

lupat moltíssim. Crec que és de les quatre o cinc músiques que en el futur tindran alguna cosa a dir”.

Davant d'això la gent que treballa amb rigor en la difusió del flamenc fet a Catalunya reclamen que les administracions es treguin els prejudicis de sobre i prestin suport a les manifestacions autòctones d'aquest art, com ho poden fer amb un festival de blues o de jazz, gèneres que no tenen arrels catalanes, però dels quals també tenim molt bons intèrprets. “Cal donar cos a tot això, fer indústria i exportar-ho, perquè si no tota aquesta gent se n'anirà a Madrid, com la Montse Cortés que ara és amb l'Antonio Canales, o Miguel Toleo i el Salaító, que són amb en Joaquín Cortés”, adverteix Cabrera.

Malauradament de moment els prejudicis i els equívocs encara són presents en les administracions catalanes i no és estrany, com explica Cabrera, que quan un mànager proposa una actuació seriosa de flamenc la resposta del tècnic de cultura en qüestió sigui que no perquè en la seva vila no hi ha immigrants, com si fossin l'únic públic possible per a aquest tipus de música; o fins i tot, que això ja ho organitza la penya andalusa del barri o poble, com si quan volguessin fer un concert de rock cridessin els quatre joves amb tirada per les guitarres elèctriques i les bateries.

Oriol Cortacans

Bengales en la fosca **Antologia de la poesia** **valenciana del segle XX**

La primera visió panoràmica de la poesia valenciana del segle XX, la síntesi més adequada per a l'àmbit docent.

Selecció: Josep Palomero
336 pàgs. 1.800 ptes.

Bromera

“Els nostres autors”, 32

Escrits sobre la guerra

Simone Well

Per la seua imparcialitat i valentia, el missatge de Simone Well és un veritable símbol del pensament lliure que continua plenament vigent en l'actualitat.

160 pàgs. 1.900 ptes.

Bromera

“Textures”, 4

Els gens que mengem

Daniel Ramón

Les tècniques de l'enginyeria genètica i la seua aplicació a la tecnologia d'aliments són, amb aquesta obra, a l'abast de tothom.

PREMI EUROPEU DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA “ESTUDI GENERAL” 1996

Bromera

“Sense fronteres”, 2